

Östersjön och Bottenhavet

Provtagning genomförs vid Höga kusten i Västernorrland, vid Askö i norra Egentliga Östersjön och i farvattnen kring Gotland. Statusen hos vegetationen under 2011 var hög i Östersjöns provtagna delområden. Så har situationen varit under de senaste fem åren, även om det inom denna klassnivå finns skillnader mellan områdena. Utvecklingen i Asköområdet är signifikant positiv sedd i ett 20-års perspektiv, även om de senaste fem årens indexvärden visar en utplanande trend.

Förvånansvärt lite fintrådiga alger observerades i Asköområdet under 2011. De fintrådiga algerna har genom åren dominerat proverna här, men under de senaste två till tre åren har man sett en kraftig nedgång i biomassa. Detta observerades på samtliga kvantitativt provtagna lokaler i Asköområdet, både i inner-, mellan- och i ytterkärgården. Även skattningarna på de övriga lokalerna bekräftade denna bild.

Ett annat positivt tecken är en ökning av blåstång. Blåstången kan numera observeras på samtliga lokaler och på vissa förekommer återigen ett kraftigt tångbälte. Blåstångens biologi gör att återkolonisationen går långsamt.

Blekingekusten

Liksom tidigare år var den ekologiska statusen på vegetationsklädda bottenar längs Blekingekusten hög. Överlag når rödalger betydligt djupare än vad gränsen för hög status anger, medan blås- och sågtång växer till ett djup motsvarande måttlig till god status. Under de fem år som provtagning skett i området uppvisar ingen av de arter som används för statusklassning förändrad djuputbredning.

Både antalet arter och täckningsgraden dominerades av rödalger som täckte i stort sett allt tillgängligt substrat ner till 15 m eller mer. Bara i den översta halvmetern dominerade istället grönalger. Mängden blås- och sågtång var ungefär samma som tidigare år, men trots att den ekologiska statusen var hög fanns bälten av blås- eller sågtång bara på 13 av de 20 undersökta transekterna. Resultaten överensstämmer

Foto: Lars-Ove Luo

➤ Betning på brunalgen *Laminaria hyperborea* av snäckan *Ansatel pellucida*.

väl med den regionala miljökontrollen i området, där man främst i ytterkärgården registrerade en avsevärd minskning av tångens utbredning under mitten av 1990-talet. Den låga nivån har sedan dess hållit i sig i Blekinge, till skillnad från Askö där tångens utbredning alltså ökat.

Kattegatt

I Kattegatt vid Onsalahalvön provtas tre vattenområden, varav ett har provtagits sedan 2007, de övriga sedan 2009. I det område som representerar ytterkärgård och som provtagits längst, finns nu en liten, men dock signifikant minskning i kvalitetsindex sedan starten 2007. Fortfarande är dock årsmedelvärdena inom statusklassen hög och väl i nivå med regionala data från åren 1997 och 2000. De två mer skyddade och grundare områdestyperna uppvisade 2011 statusvärden inom den lägre delen av intervallet god. Variationen mellan lokalerna inom de två vattenområdena är dock mycket stor, vilket dels beror på få provpunkter, dels på att de med sina ringa djup och mer skyddade lägen gör det svårare att uppfylla de kriterier som ligger till grund för indexberäkningen.

Skagerrak

I de två vattenområden som provtas i Skagerraks mellan-, respektive ytterkärgårdar är trenden sedan seriernas början 1994 en stor försämring som är statistiskt säkerställd. Försämringen syns genom att den nedre växtgränsen flyttats uppåt hos flera av de ingående indikatorerna, framför allt i det förstnämnda området.

För Saltö Fjord som representerar mellanskärgård noterades 2009 en ökning av den ekologiska statusen. Tyvärr visade 2010 års klassning istället på en försämrade status, en tillbakagång som under 2011 fortsatt brant nedåt, till den nedre halvan av statusintervallet god.

Även i ytterkärgårdens kustvatten i mellersta Bohuslän har det skett en försämring, från hög status de senaste två åren till god.

Utvecklingen hos en av de mest karakteristiska indikatorerna, skräppetaren (*Saccharina latissima*) är fortsatt mycket dålig i de kustnära delarna av Skagerrak. Från att åren 1994–2000 ha haft ett brett utbredningsspann på djup mellan 3–10 m så har denna art nu ett onormalt smalt djupintervall mellan 4–6 m. Under 2011 hittades i stort sett ingen normal zonerings, endast en fläckvis förekomst av stora och gamla plantor i dåligt skick. Skräppetaren blir i Sverige runt tre år gammal, så dessa plantor härrör troligen från den stora etablering som noterades 2007. Sedan dess har ingen normal nyrekrytering noterats. Skräppetaren har till stor del ersatts av fingrenade och fintrådiga kortlivade rödalger. Motsvarande negativa förlopp har ännu inte registrerats i de svenska delarna av Kattegatt.

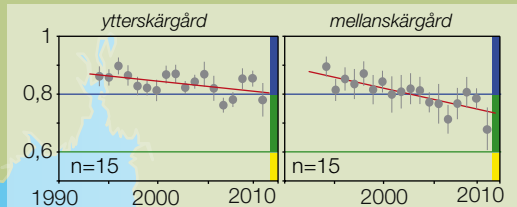
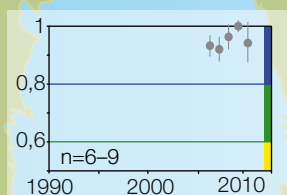
Mätningarna i det nationella övervakningsprogrammet representerar endast en liten del av landets kustlinje och tillförlitligheten hos det ekologiska kvalitetsindexet är i sin nuvarande utformning ibland osäker. Mest rättvisande är indexet i öppna kustmiljöer med relativt stora djup. Även det faktum att många vattenområden är mycket heterogena och uppvisar en mosaik av miljöer gör valet av antalet mätklokaler och deras placering kritiskt för resultatet.

MAKROALGSAMHÄLLETETS STATUS 2011

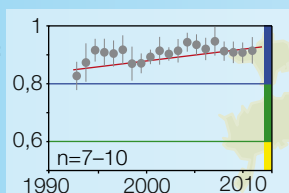
Ekologisk status

Höga Kusten

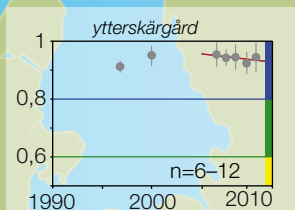

Asköområdet

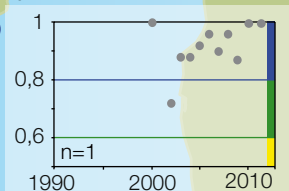

Gullmaren

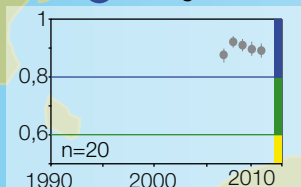
Onsalahalvön

Gotland

Blekingekusten

Tillståndet för de vegetationsklädda bottenarna vid de nationella övervakningsstationerna är bedömd med hjälp av ett ekologiskt kvalitetsindex (EK).

Delområdenas utveckling över tid visas i figurerna och årets statusklassningar är markerade med en färgfylld cirkel. För två av de statusklassade vattenområdena i Onsalaområdet återges ingen tidsutveckling då de endast provtagits under tre år.

Spridningen anges med 95-procentigt konfidensintervall och trendlinjer är statistiskt signifikanta. n= den provtagingsbas som ingått i bedömningen; antal lokaler eller transekter.